

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

NEMZETKÖZI KÖZJOG II. - NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAKOS HALLGATÓKNAK Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai
Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A természetes és jogi személyek nemzetközi jogi helyzete 1/3

Szalai Anikó

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 18 dia

Tartalom:

- A magánfél és a nemzetközi jog
- Az állampolgárság fogalma, többes állampolgárság
- Az állampolgárság változása
- Hontalanság és honosság
- A külföldiek jogi helyzetének jellemzői
- A nemzetközi jog szerepe a külföldiek jogi helyzetére vonatkozóan
- A külföldiek bebocsátása és elküldése

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 15 perc

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 40 perc

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző** kérdések egészítik ki, amelyek a tananyag végén találhatóak.

Fogalomtár elsajátítására szánt javasolt minimum időtartam: 10 perc

Az állampolgárság, honosság és a külföldiek helyzete

A magánfelek és a nemzetközi jog

- Természetes személyek
 - Jogi személyek
- } Magánfelek
- Emberi jogok és kisebbségek védelme, állampolgársággal kapcsolatos kérdések
 - Gazdasági társaságok és a nemzetközi kereskedelem és beruházások fejlődése, honosság kérdése

Az állampolgárság fogalma és keletkezése

- = az egyén és az állam között fennálló, kölcsönösségen alapuló, jogokat és kötelezettségeket tartalmazó jogviszony, amely bizalmi viszonyt, közelséget feltételez az állam és a polgára között
- *Nottebohm*-ügy (Nemzetközi Bíróság, 1955)
- Állampolgárság keletkezése:
 - törvény erejénél fogva (*ius soli*, *ius sanguinis*, tartós letelepedés, családi állapot változása)
 - Honosítással (egyedi közigazgatási aktussal)

Kettős vagy többes állampolgárság

- Problémák: *Mounier-ügy*
- Többes állampolgárságból fakadó problémák
- Többes állampolgárság kiküszöbölése
 - Új szerzésével automatikusan elveszti
 - Többes állampolgárság keletkezésénél választ
 - Lemondás megkönnyítése

Az állampolgárság változása

- Állampolgárság kérdése államutódlás esetén (nemzetközi jogi opció)
- Lakosságcsere
- Korlátozott rendelkezési szabadság (beleszólás):
 - A személy akaratán kívül ne szerezzon (kivéve pl. születésnél)
 - A személy akaratán kívül ne veszítse el
 - A lemondás lehetősége (korlátokkal)
 - Kérelmezési jog, és a kérelem hátrányos megkülönböztetés nélküli elbírálása

Az állampolgárság hiánya: Hontalanság

over
10
million
stateless people
in the world

- = hontalan az a személy, amely egy állam állampolgárságával sem rendelkezik
- 1954. évi egyezmény a hontalan személyek jogállásáról
- 1961. évi egyezmény a hontalanság eseteinek csökkentéséről
- Kedvezmények illetik meg
- Hontalanság megelőzése és kiküszöbölése:
 - Állampolgárság megadásának kötelezettsége
 - Könnyített állampolgárság-szerzés
 - Állampolgárság elvesztésének korlátozása

Filmajánló:
Terminál (2004) 8

A jogi személy honossága

- = jogi kapocs az állam és a jogi személy között
- Kapcsoló elvek:
 - Székhelyelmélet
 - Inkorporációs elmélet
 - Kontroll elv
- Háromszintű szabályozás
 - belső jog (1. 2017. évi XXVIII. tv. a nemzetközi magánjogról)
 - uniós normák szerepe (*Überseering*, *Centros* ügyek)
 - nemzetközi jog - kapcsolóelvek ütközése esetén (*Barcelona Traction* ügy)

A külföldi személyek jogi helyzetének általános jellemzői

- Külföldiek: kettős (többes) joghatóság alatt
- Idegenjog: speciális rendelkezések külföldiekre
 - Idegenrendészet
 - Ingatlanszerzés
 - Adózás
 - Munkavállalás
 - Gazdasági tevékenység folytatása

A külföldiek jogi helyzete és a nemzetközi jog

- Hármasszabályozás:
hazai jog – EU szabályok – nemzetközi jog
- Nemzetközi jog:
 1. Elvek - szokásjog
 2. Szerződéses jog
(pl. beruházásvédelem, emberi jogok, vízummentességi megállapodások, kiadatási szerződések, menekültjog, stb.)
 3. Viszonosságra épülő gyakorlat

A külföldiek belépése az állam területére

- Külföldiek beutazása – általános feltételek:
 1. Úti okmány
 2. Vízum (beutazáshoz, és tovább- vagy visszautazáshoz)
 3. Anyagi fedezet
 4. Nem áll kiutasítás, beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt
 5. Nem veszélyezteti az EGT valamely tagállamának nemzet- vagy közbiztonságát, vagy nemzetközi kapcsolatait
- Határátlépés - okmányok
- Tartózkodás

A külföldiek elküldése az állam területéről - módjai

- Kiutasítás
- Visszautasítás (kitoloncolás)
- Átadás
- Kiadatás

Fogalomtár

Állampolgárság = az egyén és az állam között fennálló, kölcsönösségen alapuló, jogokat és kötelezettségeket tartalmazó jogviszony, amely bizalmi viszonyt, közelséget feltételez az állam és a polgára között

Hontalan = az a személy, amely egy állam állampolgárságával sem rendelkezik

Honosság = jogi kapocs az állam és a jogi személy között

Kiutasítás = a bűncselekményt elkövető nem saját állampolgár személy kötelezése arra, hogy hagyja el az állam területét

Kitoloncolás = kényszerintézkedés az állam területének elhagyására kötelezett személlyel szemben, amennyiben önként nem hagyja el a területet, „kikísérés”

Átadás = az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi együttműködés, amely során a büntetőeljárás alá vont személyt az egyik tagállam átadja a másik számára a büntetőeljárás lefolytatása vagy a büntetés végrehajtása érdekében

Kiadatás = a nem Európai Unió tagállamok közötti, nemzetközi szerződésen alapuló bűnügyi együttműködés, amely során a büntetőeljárás alá vont személyt az egyik tagállam átadja a másik számára a büntetőeljárás lefolytatása vagy a büntetés végrehajtása érdekében

Önellenőrző kérdések

- ✓ Milyen területeken, kérdésekben vethet fel problémát a többes állampolgárság?
- ✓ Milyen kapcsolóelvek határozhatják meg a honosságot?
- ✓ Milyen formái lehetnek a külföldi államterületről való eltávolításának?
- ✓ Ki a hontalan?
- ✓ Hogyan válhat valaki hontalanná?
- ✓ A kiutasításnak milyen nemzetközi jogi akadályai lehetnek?

Nézz utána!

- Könyv:
 - Betty Mahmudi – Willam Hoffer: Lányom nélkül soha, Ulpius Ház, Budapest, 2007.
- Film:
 - Terminál (2004)
 - Roman Polanski: Körözött és kívánatos (2008)

- * A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetőek.
- * A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- * A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

*Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.*

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE